

Jókai Mór: Az arany ember

Az Aranyember az illúziókkal való leszámolásnak, a kiábrándulásnak és a menekülő romantikának egy jellemző darabja.

Jókai a szabadságharc bukása után nemzeti íróként tanító bátorító célzatú műveiben az összefogást hirdette. Magánéleti csalódásának hatására Ő is menekülni vágyott a polgári világból, ki a tiszta természetbe.

Az 1872-ben megjelent regény Jókai legkedvesebb műve.

Regényidő: A történet az 1820-as években játszódik.

Regénytér: Vaskapu, Komárom, Senki szigete

Műfaj: Egyrészt **társadalmi regény**, hiszen a polgárosodó Magyarországot mutatja be.

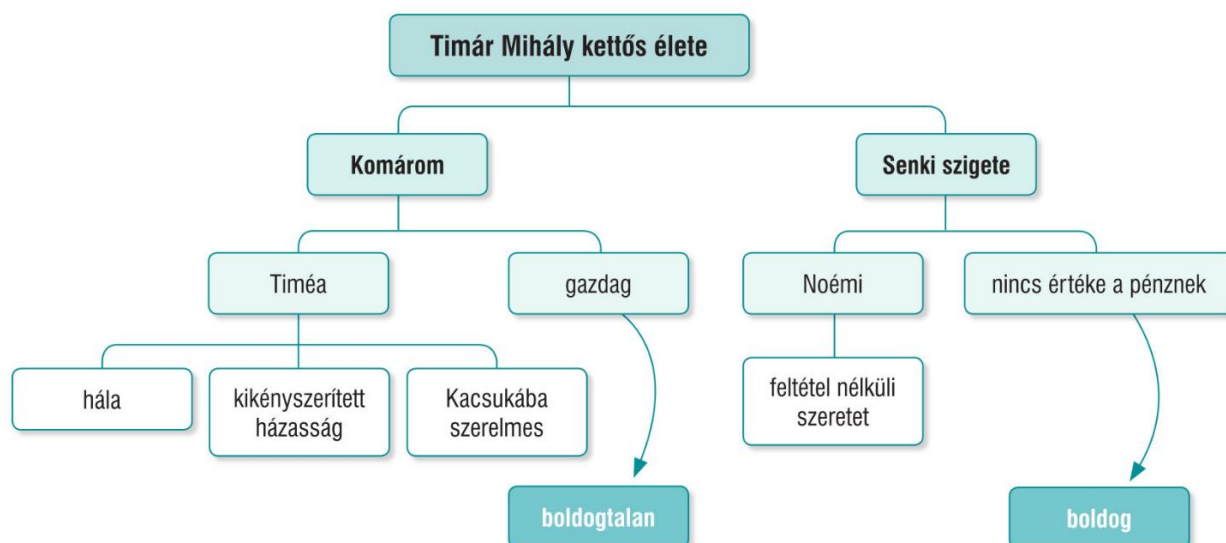
Másrészt **lélektani regény**, olvashatunk benne a boldogság áráról és a bűnbeesés → bűnhődés → megtisztulás folyamatáról.

• Filozófiai, erkölcsi kérdések

- Boldogít-e a pénz? → Nem, a ♥ boldogít
- Meddig szabad elmenni a boldogságért?
- Szabad-e a boldogságért bűnöket elkövetni? → Feltétellel → Tímárnak folyamatos lelkiismeret furdalása van ezért nem boldog (lelkiismeretének képe: hold)
- Boldoggá tud-e tenni valakit hazugsággal?
- Lehet-e becsületesen élni? → Nem
 - ⇒ Tímár jó szándékú, mégis csorba esik becsületén
 - ⇒ A társadalom megfertőzi az embert (Rousseau), csak a társadalmon kívül lehet boldog (utópia)

• Tímár kettős élete – 2 helyszínen

Komárom	Senki szigete
kereskedőváros	elszigetelt, téren és időn kívüli
kapitalista, társadalmi törvények	nincs pénz, rang, társadalom, korrupció
fontos a pénz, rang	
korrupció	
kiábrándulás senki nem érzi jól magát	idilli, toposz: harmónia, menedék
ősz, tél - értéktelen	nyár, tavasz - értékes

Szerkezet

- **Expozíció: kettős**

- 1. fejezetben megjelenik a **Vaskapu mítikus képe**, mítoszeremtés, bibliai történetek, a természet Isten megnyilatkozásának helye és módja.

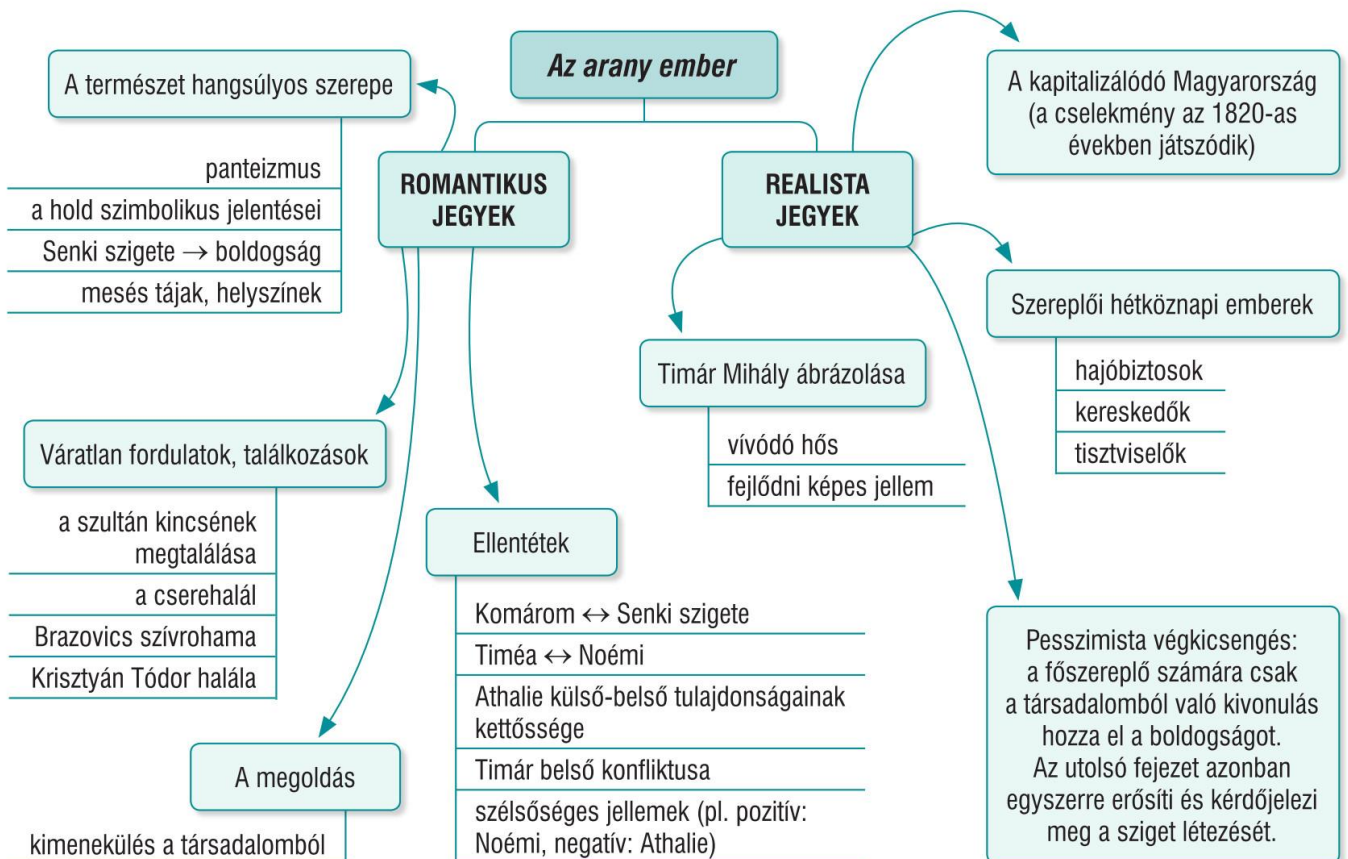
- 2. fejezetben **konkrét tér és idő található**, utasok és a köztük lévő viszonyok bemutatása, utazás története (hajó=sors, a hős emberfeletti birkózása a természet erőivel metaforikusan későbbi sorsalakulását, társadalmi közegben megvalósuló küzdelmeit is előre vetíti)

- **Bonyodalom:** Tímár elveszi a vagyont – megbomlik a harmónia
- **Kibontakozás:** Tímár egyre sikeresebb, elismertebb, DE magánélete ↓ kettős élet kialakulása, rossz döntéseket hoz
- **Tetőpont:** öngyilkosság gondolata a Balatonnál – ha realista mű lenne, itt érne véget DE a gondviselés megoldja a helyzetet
- **Megoldás:** Krisztyán Tódor s Tímár lehetőséget kap a társadalomból való kilépésre
- Véletlenek: kincs megtalálása, Krisztyán Tódor s → a jellem belső törvényeinek érvényrejutását segítik, a belső okokat hozzák felszínre

Új regényhős

- **Tímár alakja Mídász király jellemén** alapszik: minden arannyá válik a kezében DE nem tud élni vele, minél sikeresebb, annál kevésbé azonos önmagával
- A mű elején becsületes (~eposzi hős), harmonikus létezésének **megromlásának oka a pénz**
- Veszteségérzete Tímeához való kapcsolatában jelenik meg leginkább: **bűntudat**, boldogtalanság
- **Önazonosságát –emberként- egy másik életben próbálja helyreállítani**, de ezzel válságos helyzetbe kerül
- Sorsát a jellem és gondviselés alakítja
- Az elbeszélő nem ért egyet vele a házasságára vonatkozóan
- Tímár jelleme fjlődik a regény során: **tisztaság**, erkölcsösség → **megingás**, csalás, korrupció → lelkifurdalás, **önvád**, kétségek → **megettisztulás**

Romantikus és realista elemek

A mű jelentése: az ember nem találhatja meg a boldogságát ezen a Földön; ez nem véletlenszerű, hanem eleve elrendelt, törvényszerű.